

گردشگری و شهر سوخته زابل

^۱ ساره دادیپور سارانی، ^۲ معصومه حافظ رضازاده

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه آزاد اسلامی واحد زاهدان ، dany_bahoosh2@yahoo.com

^۲ استاد یار گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه آزاد اسلامی واحد زاهدان ، violeto4031999@yahoo.com

چکیده

توسعه صنعت گردشگری در هر منطقه ای یک فعالیت اقتصادی محسوب می شود به طوری که باعث ایجاد فرصتهای شغلی جدید و افزایش درآمد در منطقه می شود (صدر موسوی و دخیلی کهنمونی، ۱۳۸۶:۹۲). اهمیت صنعت گردشگری و غنای فرهنگی منطقه سیستان، لزوم توجه به توریسم و گردشگری تاریخی را جهت پیشبرد اهداف ملی، منطقه ای و ناحیه ای و نیز رشد و توسعه اقتصادی را در اذهان بارور می سازد. لذا با توجه به اولویت های منطقه ای به لحاظ اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و بها دادن به یادواره های تاریخی مردم سیستان که نتیجه هزاران سال قبل از میلاد مسیح می باشد، بهترین انگیزه برای ایجاد مجتمع رفاهی - گردشگری شهر سوخته بوده است و به تحقیق اذعان می داریم که راه اندازی این مجموعه منجر به افزایش ارزش افزوده اقتصادی در بخش درآمد، اشتغال و تولیدات منطقه ای اعم از انواع کالاها و خدمات، تولید و عرضه آنها خواهد شد و در نتیجه عدالت اجتماعی در تقسیم درآمدهای منطقه ای را که یکی از اصول برنامه ریزی منطقه ای است بوجود آورده و رونق فعالیتهای پژوهشی، باستانشناسی را در پناه صنعت گردشگری تاریخی به ارمغان می آورد.

با توجه به استعداد منطقه سیستان و اینکه در زمان طاغوت این سرزمین از هر توجهی محروم بوده و بعد از انقلاب هم به آن توجه نشده است لذا لازم است توجه ویژه ای به استعدادهای منطقه بخصوص پتانسیل گردشگری منطقه سیستان شود. شهر سوخته بعثت دارا بودن آثار باستانی و همچنین چشم اندازهای خوب و نزدیکی به شهر سیستان مستعد احداث پارک و مجتمع گردشگری می باشد.

از مهمترین پتانسیل های منطقه جهت رشد و توسعه آینده، صنعت گردشگری است که با توجه به توسعه آن، آینده روشنی برای منطقه می توان ترسیم نمود. در صورتیکه طرح گردشگری در منطقه به نتیجه برسد از لحاظ اقتصادی و درآمدزایی برای مردم بهترین منابع درآمدی را میتوان رقم زد و چهره اقتصادی منطقه را دگرگون نمود.

واژه های کلیدی: گردشگری، شهر سوخته، استان سیستان و بلوچستان، پتانسیلهای منطقه، باستانشناسی.

۱- مقدمه

گردشگری به عنوان یک صنعت بدون دود و کاملاً با صرفه اقتصادی در دنیا شناخته شده است و از آنجائیکه انواع متفاوت دارد مقوله ای بسیار گسترده و در واقع به عنوان یک ره آورد در دنیای پیشرفته امروز مطرح است یکی از انواع گردشگری، گردشگری تاریخی است که با تکیه بر آن در صدد طراحی فضاها و کاربریهای متفاوتی جهت راه اندازی مجموعه گردشگری هستیم تا بدین وسیله با طراحی یک معماری مدرن

در قالب حفظ اصول معماری سنتی و بومی بتوانیم به احیای مجموعه ها و سایت های گردشگری بپردازیم (قهرمانی ۱۳۷۷). هدف از این مقاله شناخت گردشگری تاریخی، بهره گیریهای اقتصادی، فرهنگی و ساماندهی فضاهای بهینه برای انجام فعالیتهای باستان شناسی، کشف و احیای آثار تاریخی و کمک به رونق اقتصادی، ایجاد امنیت و در نهایت

۱- معرفی منطقه مورد مطالعه:

۱-۱) موقعیت شهرستان زابل:

شهرستان زابل با حدود ۳۲۹/۳۱۷ نفر جمعیت در جنوب خاوری ایران و شمال استان سیستان و بلوچستان مساحتی بالغ بر ۱۵۱۹۷ کیلو متر مربع واقع گردیده از جانب شمال و شمال شرق با استان خراسان جنوبی و در امتداد مرز با کشور افغانستان، از جنوب با شهرستان زهک و زاهدان، از غرب با کویر لوت هم مرز می باشد. زابل دارای چهار بخش شیب آب، پشت آب، مرکزی و میان کنگی و چهار شهر محمد آباد، ادیمی، بنجار و دوست محمد و هم چنین ۱۷ دهستان و حدود ۹۳۷ روستا می باشد. این شهرستان با یک جاده آسفالت به طول ۲۱۶ کیلو متر به شهرستان زاهدان مرکز استان راه دارد و تا تهران ۱۰۷۸ کیلومتر فاصله دارد.

۱-۱-۱) آب و هوا:

آب و هوای زابل از نوع بیابانی و گرم و خشک با حداقل دما در دی ماه ۷ درجه و حد اکثر دما در تیر ماه ۴۵ درجه بالای صفر گزارش شده است.

۱-۱-۲) میراث فرهنگی و جاذبه های تاریخی:

سیستان را بهشت باستان شناسان لقب داده اند، تا کنون محققین داخلی و خارجی بسیاری در این دیار کنکاش کرده اند کارشناسان استان توانسته اند تا کنون حدود ۵۰۰ اثر باستانی از دوره های مختلف تاریخی را در این منطقه شناسایی و تعداد ۳۷۹ اثر را در فهرست ملی به ثبت برسانند آثار شهر سوخته، کوه خواجه و دهانه غلامان برای ثبت در فهرست جهانی پیشنهاد داده شده است، با عنایت به اینکه در گذشته بخش عمده ای از سیستان بزرگ در خاک افغانستان و کرمان و خراسان قرار داشته در واقع تعداد بسیاری از آثار باستانی سیستان در

شناساندن فرهنگ و آداب و رسوم ملتی است که سابقه هزاره در تاریخ ایران زمین دارند و در نهایت نمایش غنای فرهنگی مردم ایران و استان به جهانیان وسیعی در نگهداری آن برای نسل های آینده.

این مقاله به معرفی یکی از مجموعه های با ارزش تاریخی و باستانی منطقه سیستان و ایران یعنی آثار موجود در شهر باستانی سوخته می پردازد و شاید پیامدهای این طرح موجبات توسعه صنعت توریسم را در کل منطقه سیستان فراهم آورد.

مقاله:

روش تحقیق:

الف- گردآوری گزارشات، اسناد، کتب (مطالعات کتابخانه ای)

ب- مطالعات میدانی:

- بررسی وضعیت کالبدی منطقه مورد مطالعه

اهداف تحقیق:

۱- توسعه گردشگری در منطقه

۲- ایجاد امکانات و تسهیلات گردشگری مناسب در منطقه

۳- شناساندن منطقه در سطح استانی و کشوری

۴- افزایش و تاکید خاص بر تفریگاههای استان با توجه به کمبود چنین

مکانهایی در سطح استان

۵- استفاده از پتانسیلهای منطقه

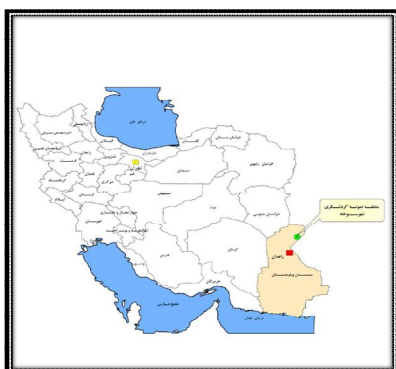
۶- افزایش شمار جهانگردان به منطقه

۷- افزایش جذب سرمایه گذاری

فصول گردشگری منطقه: با توجه به شرایط آب و هوایی فصلهای پاییز، زمستان و اوایل بهار اما با توجه به ماهیت تاریخی فرهنگی در کل سال دارای گردشگر خواهد بود.

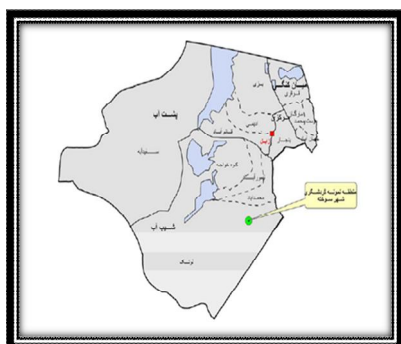
نقشه شماره ۱) موقعیت منطقه نمونه گردشگری شهر سوخته در

استان

نقشه شماره ۲) موقعیت منطقه نمونه گردشگری شهر سوخته در

استان

خارج از مرزهای جغرافیایی فعلی قرار دارد از جمله شاخص ترین این آثار می توان به محوطه های باستانی (شهر سوخته - ۳۲۰۰ ق م) _ (محوطه تخت عدالت _ اشکانی ساسانی)

(شهر قاسم آباد ، بی بی دوست ، خوشداد ، اشکانی و اسلیمی) _ (شهر کوه خواجه _ اشکانی ساسانی ، اسلامی) _ (شهر کندر اوض دار _ اسلامی) _ (شهر زرنج _ تاریخی ، محوطه ناد علی ، غزنین ، سرخ دک و سپید دک ، نیمروز و در سیستان افغانی) و قلعه های باستانی آن عبارتند از (قلعه کک کهر زاد ، ارگ سر سنگ ، قلعه چهل دختر ، قلعه سام دوره اشکانی و ساسانی _ قلعه مچی، قلعه رستم ، قلعه تیمور، قلعه کا فران ، قلعه رام رود ، قلعه فتح از دوره اسلامی ، ارگ سه کوهه ، ارگ خان ملک ، ارگ خان ملک ، ارگ میر جمال، ارگ کد خدا محمد کیخا و ...) (سید سجادی ۱۳۸۵).

۲- شناخت محدوده مورد مطالعه (شهر سوخته):

۱-۲) مشخصات منطقه مورد مطالعه:

نام منطقه: شهر سوخته

استان: سیستان و بلوچستان

طول جغرافیایی: ۶۱ درجه و ۱۹ دقیقه و ۵۶ ثانیه

عرض جغرافیایی: ۳۰ درجه و ۳۵ دقیقه و ۳۸ ثانیه عرض شمالی

نوع جاذبه: تاریخی و فرهنگی

اقلیم منطقه: خشک

مساحت منطقه: ۲۰ هکتار

توپوگرافی منطقه: تپه ماهور و دشت

زمان بنای این شهر بزرگ در دوره برنز تمدن جیرفت یعنی استان سیستان و بلوچستان امروزی در ایران باستان می باشد و ایرانیان حدود ۶۰۰۰ سال پیش در این شهر زندگی می کرده اند. (کیانی ۱۳۶۵)

دوب فلز، سیستم فاضلاب شهری و اوج تمدن شهر نشینی، اولین انمیشن و بازی فکری دنیا و قدیمی ترین چشم مصنوعی و گورستان شهر سوخته با ۲۵ هکتار وسعت و ۴۰۰۰ گور به عنوان یکی از وسیع ترین گورستانها قبل از تاریخ کمک زیادی به پژوهش در روند شکل گیری تمدن حاشیه هیر مند و نوع اعتقادات ساکنان آن می کند به طوری که مردم آن زمان به زندگی پس از مرگ اعتقاد داشته و اشیا فراوانی را با مرده ها تدفین می کردند (گروه باستانشناسی شهر سوخته). شهر سوخته به علم امروز مدت ۴۵۰ سال طول می کشد کل شهر شناسایی و بررسی گردد لازم به ذکر است وجه تسمیه شهر سوخته علی رغم چند مورد آتش سوزی رخ داده در آن به دلیل تغییر مصب رودخانه هیرمند و خشکسالی های ممتد در آن بوده است (سید سجادی ۱۳۸۵).

تصویر شماره ۱) نمونه اجساد قبور حفاری شده منطقه نمونه

گردشگری شهر سوخته

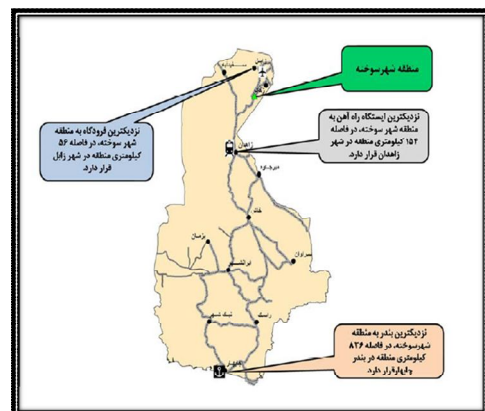
نقشه شماره ۳) نقشه ماهواره ای از موقعیت منطقه نمونه گردشگری

شهر سوخته

نقشه شماره ۴) نقشه موقعیت منطقه نمونه گردشگری شهر سوخته

نسبت به وسایل حمل و نقل

شهر سوخته:

شهر سوخته نام بقایای شهری باستانی است که در ۵۶ کیلومتری زابل در استان سیستان و بلوچستان و در حاشیه جاده زابل - زاهدان واقع شده است. این شهر در ۳۲۰۰ سال قبل از میلاد پایه گذاری شده و مردم این شهر در چهار دوره بین سال های ۳۲۰۰ تا ۱۸۰۰ قبل از میلاد در آن سکونت داشته اند. شهر سوخته نام بقایای «دولت شهری» باستانی در ایران است. شهر مذکور در روی آبرفتهای مصب رودخانه هیرمند به دریاچه هامون و زمانی ساحل آن رودخانه بنا شده بوده است.

جغرافیا و محیط زیست شهر سوخته:

بر مبنای یافته‌های باستان شناسان شهر سوخته ۱۵۱ هکتار وسعت دارد و بقایای آن نشان می‌دهد که این شهر دارای پنج بخش مسکونی واقع در شمال شرقی شهر سوخته، بخش‌های مرکزی، منطقه صنعتی، بناهای یادمانی و گورستان است که به صورت تپه‌های متوالی و چسبیده به هم واقع شده‌اند. هشتاد هکتار شهر سوخته بخش مسکونی بوده است.

تحقیقات نشان داده است این محوطه بر خلاف اکنون که محیط زیست کاملاً بیابانی دارد و فقط درختان گز در آنجا دیده می‌شود، در پنج هزار سال قبل از میلاد منطقه‌ای سبز و خرم با پوشش گیاهی متنوع و بسیار مطلوب بوده و درختان بید مجنون، افرا و سپیدار در آنجا فراوان وجود داشته است (فصلنامه تحقیقات جغرافیایی ۱۳۷۹).

در آن دوران نیز این منطقه بسیار گرم بوده، اما آب رودخانه هیرمند و شعباتش به خوبی زمین‌های کشاورزی شهر سوخته را سیراب می‌کرده است.

دریاچه هامون در ۳۲۰۰ قبل از میلاد دریاچه‌ای بزرگ و پرآب بوده و رودها و شاخه‌های قوی از آن منشعب می‌شده و در اطراف آن نیزارهای وسیعی وجود داشته است. در بررسی‌های منطقه‌ای در اطراف شهر سوخته بستر رودخانه‌های مختلف و آبراهه‌ایی پیدا شده که به مزارع

تصویر شماره ۲) بقایای کاخ سوخته

می کرده اند. شهر سوخته مرکز بسیاری از فعالیت‌های صنعتی و هنری بوده، در فصل ششم کاوش در شهر سوخته نمونه‌های جالب و بدیعی از زیورآلات به دست آمد (عروجی ۱۳۸۵).

باستان شناسان با یافتن مهره‌ها و گردنبندهایی از لاجورد و طلا در یک گور در باره روشهای ساخت ورقه‌ها و مفتول‌های طلایی به تحقیق پرداختند و دریافتند صنعتگران شهر سوخته با ابزار بسیار ابتدایی ابتدا صفحه‌های طلایی بسیار نازک به قطر کمتر از یک میلیمتر تهیه کرده و بعد آنها را به شکل لوله‌های استوانه‌ای درمی آوردند و پس از اتصال دو سوی ورقه‌ها به یکدیگر مهره‌های سنگ لاجورد را در میان آن قرار می‌دادند (پایگاه باستان شناسی شهر سوخته).

در شهر سوخته انواع سفالینه‌ها و ظروف سنگی، معرق کاری، انواع پارچه و حصیر یافت شده که معرف وجود چندین نوع صنعت، به ویژه صنعت پیشرفته پارچه بافی در آنجا است. تاکنون ۱۲ نوع بافت پارچه یکرنگ و چند رنگ و قلاب ماهیگیری در شهر سوخته به دست آمده و مشخص شده مردم این شهر با استفاده از نزارهای باتلاق‌های اطراف هامون سبد و حصیر می‌بافتند و از این نی‌ها برای درست کردن سقف هم استفاده می‌کردند (پایگاه باستان شناسی شهر سوخته).

صید ماهی و بافت تورهای ماهیگیری نیز از دیگر مشاغل مردمان شهر سوخته بوده است.

شهر سوخته بدون شک جز شهرهای بسیار پیشرفته زمان خود بوده است. این نکته نه تنها در بقایای آثار معماری و کارهای ظریف دستی و صنعتی دیده می شود بلکه در سازمان دهی اجتماعی شهر نیز دیده می شود.

کشاورزی شهر سوخته آب می‌رسانده اند. در اولین فصل کاوش در شهر سوخته کوچه‌ها و خانه‌های منظم، لوله کشی آب و فاضلاب با لوله‌های سفالی پیدا شد که نشان دهنده وجود برنامه ریزی شهری در این شهر است.

منطقه گورستان :

از سال ۱۳۷۶ تا ۱۳۸۳ تعداد ۱۴ گمانه به مساحت تقریبی ۲۳۰۰ متر مربع در گورستان شهر حفاری شده و در نتیجه ۳۱۰ گور کشف شده است. طی کاوش های بعمل آمده توسط باستان شناسان، برخی از مردم شهر سوخته را با لباس و پارچه کفنی دفن می کرده‌اند. در تعدادی از قبورها، آثار پارچه در روی بدن اجساد مردگان دیده می‌شود. پارچه‌ها به سه شکل مختلف در قبورها دیده می‌شود (پایگاه باستان شناسی شهر سوخته).

به صورت کفن، که مرده‌ها را در آن می پیچیده‌اند؛ به شکل لباس زیر انداز و رو انداز؛ کف قبر فرش شده و مرده را با لباس در آن می گذاشتند.

اشیاء سفالی اصلی‌ترین موادی هستند که تقریباً در همه قبورها وجود دارند در کنار این دسته از اشیاء، هدایای دیگری ساخته شده از سنگ، چوب، پارچه در قبور دیده می‌شود.

صنعت و مشاغل در شهر سوخته:

شهر سوخته مرکز بسیاری از فعالیت‌های صنعتی و هنری بوده، در فصل ششم کاوش در شهر سوخته نمونه‌های جالب و بدیعی از زیورآلات به دست آمد. در جریان حفاری‌های فصلهای گذشته در شهر سوخته مشخص شد که با توجه به صنعتی بودن شهر سوخته و وجود کارگاه‌های صنعتی ساخت سفال و جواهرات در این منطقه، ساکنان شهر سوخته از درختان موجود در طبیعت محوطه برای سوخت استفاده

بررسی تاسیسات و تسهیلات گردشگری منطقه:

بر اساس اطلاعات اخذ شده از سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان در سال ۱۳۸۷ با عنایت به جایگاه بین المللی شهر سوخته و لزوم احداث تاسیسات گردشگری در آن منطقه، مطالعات امکان سنجی منطقه مزبور انجام و تشریفات قانونی آغاز عملیات اجرایی توسط معاونت سرمایه گذاری صورت پذیرفت.

در محل منطقه نمونه گردشگری شهر سوخته، مجتمع پژوهشی، اداری، رفاهی احداث گردید. هدف از این پروژه گردشگری - تاریخی بهره گیریهای اقتصادی و فرهنگی و ساماندهی فضاهای بهینه برای انجام فعالیتهای باستانشناسی، کشف و احیای آثار تاریخی و کمک به رونق اقتصادی، ایجاد امنیت و در نهایت شناساندن فرهنگ و اداب و رسوم ملتی است که سابقه هزاره در تاریخ ایران زمین دارند.

بررسی وضعیت کمی و کیفی گردشگران:

استعدادها و قابلیت‌های خاص تاریخی و محیط طبیعی سیستان انگیزه های جدی و غیر قابل انکاری را برای حضور گردشگر در منطقه شهر سوخته ایجاد می نماید به طوری که فاصله نسبتاً مناسب با مرکز استان عمده ترین جاذبه های سایت گردشگری شهر سوخته جهت حضور گردشگران به منظور های مختلف از جمله پر کردن اوقات فراغت و سیاحت می باشد.

فرصتهای منطقه:

- ۱- امکان توسعه فعالیتهای گردشگری منطقه و متنوع ساختن جاذبه های گردشگری منطقه
- ۲- بالا بردن توان گردشگری منطقه و جذب بیشتر گردشگران داخلی و خارجی

شهر سوخته دارای تشکیلات منظم و مرتبی بوده است. آثار باقی مانده نشان دهنده این امر است که در این شهر طی هزاره سوم پیش از میلاد، دارای یک نظام مرتب و منظم آبرسانی، تخلیه فاضلاب و دانش پزشکی بوده تا آن حد که پزشکان این شهر نه تنها از فنونی چون شکسته بندی آگاه بوده اند، بلکه می توانسته اند به اجرای اعمال شگفت انگیز جراحی مغز دست بزنند.

از سوی دیگر پیدا شدن تنها لوح نوشته دوران آغاز ایلامی این شهر، همراه با آثار مهرها، نشان از ارتباطات تجاری و کنترل اقتصادی منطقه از سوی این جامعه دارد (پایگاه باستان شناسی شهر سوخته).

در یک تقسیم بندی کلی، اشیاء پیدا شده را می توان به گروه های زیر تقسیم کرد:

اشیاء زینتی

اشیاء آیینی

اشیاء مربوط به مشاغل

اشیاء مورد استفاده در زندگانی روزمره

تصویر شماره ۳) نمونه اشیاء بدست آمده از حفاری

- ۳- افزایش اشتغال و تاثیر مستقیم بر میزان درآمد و معیشت مردم
- ۴- بالا بردن سطح فضاهای فراغتی - تفریحی و ورزشی منطقه
- ۵- ساخت موزه و مراکز اطلاع رسانی جهت آشنایی هر چه بیشتر گردشگران با شهر سوخته
- ۶- ایجاد مراکز تحقیقاتی و علمی
- ۳- در صورت تامین تاسیسات و امکانات گردشگری و وجود ویژگیهای منحصر به فرد تاریخی در شهر سوخته و پتانسیل بالای آن میتوان انتظار طیفهای متنوع گردشگر را در منطقه داشت.
- ۴- رونق اقتصادی در اثر حضور گردشگر در منطقه باعث تاثیر بر معیشت ساکنان منطقه سیستان می گردد.
- ۵- محوطه شهر سوخته باید به امکانات اولیه شامل فضاهای کمپینگ و سرویسهای بهداشتی مجهز شود.
- ۶- دولت باید منابع مالی و کمکهای بیشتر در جهت توسعه گردشگری در منطقه اختصاص دهد و باعث ارتقاء زیرساختهای گردشگری در منطقه شود.
- نبود مکان مناسب برای خدمات رفاهی و بوفه جهت تهیه مایحتاج
- نبود سوپر مارکت و پارک و نبود فضای کافی برای مسافرت های خانوادگی

۴- مراجع:

- [۱] انتشارات سمت، تهران، نخستین شهرهای فلات ایران.
- [۲] صدر موسوی، میر ستار و جواد دخیلی، کهنمویی، ارزیابی وضعیت تسهیلات گردشگری، پژوهش های بازرگانی، شماره ۶۱ پاییز ۱۳۸۶.
- [۳] عروجی، پریسا / دکتر سید سجادی، سید منصور - مقاله شهر سوخته
- [۴] قهرمانی، حسین / دانشگاه ونقش آن در توسعه صنعت جهانگردی / ماهنامه جهانگرد/شماره ۱۳/ اسفند ۷۷
- [۵] کیانی، محمد یوسف - شهر و شهرنشینی در نیمه شرقی فلات ایران (شهر سوخته) نظری اجمالی به شهرنشینی و شهرسازی در ایران ..تهران صص ۵۱-۷۷
- [۶] گروه باستانشناسی شهر سوخته، سازمان میراث فرهنگی کشور، زاهدان - راهنمای مختصر شهر سوخته (دفترهای شهر سوخته ۱).
- [۷] گل نوشته دوران آغاز ایلامی شهر سوخته. مجله علوم انسانی دانشگاه سیستان و بلوچستان. سال هفتم شماره پیاپی ۱۵ صص ۱۳۱-۱۴۸
- [۸] گزارشی از فعالیتهای پایگاه باستان شناسی شهر سوخته ۱۳۷۶-۱۳۸۳. تهران پژوهشگاه
- [۹] محیط طبیعی و آثار باستانی دشت سیستان. فصلنامه تحقیقات جغرافیایی ۱۳۷۹، صص ۵۶-۵۷
- [۱۰] نتایج مقدماتی نخستین مطالعات انسانشناسی در شهر سوخته (کاوشهای ۱۳۷۶-۱۳۷۹)، پژوهشنامه، دفتر دوم، صص ۱۰۳-۱۷۴

۳- نتیجه گیری:

- ۱- با توجه به استعداد منطقه به لحاظ مجموعه آثار تاریخی توجه به بحث گردشگری در منطقه از اهمیت خاصی برخوردار است لازم است جهت اشتغالزایی و استفاده عموم اقدامات لازم انجام پذیرد و تسهیلات و خدمات مناسبی برای گردشگران تدارک دیده شود.
- ۲- همچنین باید خدمات گردشگری ایجاد گردد تا مردم جهت گذراندن اوقات فراغتشان از پتانسیلهای گردشگری منطقه بهره مند شوند.

اولین همایش ملی گردشگری، اقتصاد و بازاریابی
The First National Symposium on Tourism, Economy & Marketing
دانشگاه آزاد اسلامی زابل - ۲ و ۳ آذر ماه ۱۳۹۰

